

2021-09-08

Samrådsunderlag

avseende planerad utrivning av Görarpsdammen i Helsingborgs kommun, Skåne län

Fotografi av Görarpsdammen

HELINGBORG

PROJEKTORGANISATION

Helsingborgs stad
251 89 Helsingborg
Org.nr. 212000-1157

Projektleddare: Anna Olsson

AFRY
Box 585
201 25 Malmö
Org.nr. 556224-8012

Uppdragsledare: Anna Bengtsson
Teknik, hydraulik: Fredrik Ulinder, Lisa Emerich
Samråd, miljöbedömning: Petter Björkman, Sara Engström, Anna Bengtsson

Projekt-ID: 6175105
Fotografier är tagna av AFRY om inte annat anges

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Samråd	4
1.3	Administrativa uppgifter	4
1.4	Definitioner	5
2	Beskrivning av anläggningen	5
2.1	Lokalisering	5
2.2	Historik	6
2.3	Befintlig utformning	7
2.4	Vattenhushållning och hydrologi	9
2.5	Dammsäkerhetsklass	9
3	Planerade åtgärder/Studerade alternativ	9
3.1	Alternativ 1 – Hel utrivning	9
3.2	Alternativ 2 – Delvis utrivning/partiell avsänkning av magasin (med anpassningsåtgärder)	10
3.3	Anvisning av åfåra mm (alternativ 1–2)	10
3.3.1	Allmänt	10
3.3.2	Avsänkning av magasin	11
3.3.3	Schakt av åfåra	11
3.3.4	Skydd av åfåra och svämplan samt biotopförbättrande åtgärder	11
3.4	Entreprenad, följdverksamheter mm (alternativ 1–2)	12
3.5	Nollalternativ	12
4	Områdesbeskrivning	13
4.1	Planförhållanden och bebyggelse	13
4.2	Natur- och vattenmiljö	13
4.2.1	Intresseområden	13
4.2.2	Fisk och fiskvandring	15
4.2.3	Övrig flora och fauna	16
4.2.4	Vattenkemi och vattenrening	16
4.2.5	Bottensediment	17
4.3	Kulturmiljö	17
4.4	Landskapsbild	18
4.5	Rekreation och friluftsliv	18
4.6	Övrigt	18
5	Miljö kvalitetsnormer enligt vattendirektivet	18
6	Förutsedda miljökonsekvenser	19
6.1	Tillfällig påverkan	19
6.2	Permanent påverkan	20
6.2.1	Vattennivå, vattenutbredning	20
6.2.2	Natur och vattenmiljö	20
6.2.3	Kulturmiljö	21
6.2.4	Landskapsbild, rekreation och friluftsliv	21
6.2.5	Miljö kvalitetsnormer enligt vattendirektivet	24
6.2.6	Övrigt	24
6.3	Konsekvens av nollalternativet	24
7	Bedömning avseende betydande miljöpåverkan	24
8	Förslag till MKB:ns utformning och innehåll	25
9	Referenser	26

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Helsingborgs stad har för avsikt att riva ut hela eller delar av Görarpsdammen i Råån och restaurera vattendraget i anslutning till dammen. Syftet är att återställa en mer naturlig åsträcka, skapa fri vandring för fisk och vattenlevande djur i Råån samt att utveckla miljön för rekreation och naturvård.

Dammen byggdes ursprungligen för att säkerställa uttag av dricksvatten genom pumpning till infiltrationsmagasin på Örbyfältet. Helsingborgs stad förses numera med dricksvatten från Bolmen. Görarpsdammen har därmed förlorat sitt ursprungliga syfte.

Kommunen har under en tid låtit genomföra utredningar av frågan, bland annat genomförde Ekologgruppen en studie 2017 där den tekniska utformningen för, och kostnaden av, åtgärder vid Görarpsdammen undersöktes. Studien omfattade även konsekvenser av åtgärderna avseende närsaltsreduktion, fiskfauna och övrig fauna samt rekreation och friluftsliv.

AFRY har genomfört en förstudie (2020) som bygger vidare på Ekologgruppens arbete. Förstudien utreder konsekvenserna av två definierade utrivningsalternativ. Inom förstudiearbetet har utredningar genomförts i form av naturvärdesinventering, hydraulisk modellering i syfte att studera vattennivåer och vattenutbredning, utredning av biologiska anpassningsåtgärder samt bedömning av projektets påverkan på intilliggande bro och väg E6/E20.

1.2 Samråd

Tillstånd för planerade åtgärder kommer att sökas hos mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt. Som ett led i tillståndsprocessen ska samråd genomföras enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken (MB).

Denna handling utgör underlag för ett sådant samråd och har utformats för att fylla kraven på såväl undersöknings- som avgränsningssamråd.

Samrådet avser två alternativ för utrivning; hel utrivning respektive delvis utrivning/partiell avsänkning av magasinet, se avsnitt 3. När samrådet har avslutats kommer Helsingborg stad välja vilket alternativ som tillstånd kommer att sökas för.

1.3 Administrativa uppgifter

Sökande:	Helsingborgs stad
Organisationsnummer:	212000-1157
Kontaktperson:	Anna Olsson
Adress:	251 89 Helsingborg
Telefon:	042-10 50 00

1.4 Definitioner

I Tabell 1-1 finns en ordlista över de begrepp som används i rapporten samt en definition av dessa.

Tabell 1-1. Definitioner och beskrivningar av begrepp som används i rapporten.

Begrepp	Förklaring
<i>Anpassningsåtgärd</i>	Åtgärder i tillägg till rivning av dammen, antingen för själva utförandet eller för den slutliga funktionen. Inkluderar anpassning av åfåra, anläggande av erosionsskydd, upptröskling, mm.
<i>Arbetsområde</i>	Område inom vilket åtgärder (rivnings- eller anpassnings-) utreds utföras inom.
<i>Damm</i>	En uppförd dämmande konstruktion (dammbyggnad) som avgränsas av naturlig omgivande mark på båda sidor.
<i>Dammanläggning</i>	Samtliga dämmande konstruktioner som innehåller en gemensam vattenyta/magasin, och kan således bestå av en eller flera dammar. Görarpsdammens dammanläggning består av Görarpsdammen, och den uppdämda vattenmassan uppströms denna.
<i>Fisktrappa</i>	En konstgjord fiskväg som möjliggör för fisk att ta sig förbi vandringshinder såsom en damm.
<i>Höger/Vänster (för orientering)</i>	Riktningssangivelser höger/vänster relateras sett till vattnets strömningsriktning. Råån går ungefärligt i öst-västlig riktning i aktuellt område: höger strand avser då norra stranden.
<i>Konnektivitet</i>	Möjlighet till fri passage för djur och växter förbi ett vandringshinder, exempelvis en damm, i uppströms och nedströms riktning.
<i>Magasin</i>	Se Vattenmagasin.
<i>Påverkansområde</i>	Område inom vilket effekter från åtgärder (rivnings- eller anpassnings-) bedöms ge påverkan eller ej.
<i>Tröskel</i>	En avgränsande förhöjning i ett vattendrag.
<i>Vattenmagasin</i>	Genom indämning lagrad mängd (volym) vatten.

2 Beskrivning av anläggningen

2.1 Lokalisering

Görarpsdammen är belägen i Rååns dalgång, strax söder om Helsingborg (Helsingborgs kommun, Skåne län). Dammen ligger ca 3,5 km från Rååns mynning i Öresund, se Figur 2-1 och Figur 2-2.

Dammen är belägen nedströms det som återstår av Görarps mölla. Vid Görarps mölla fanns redan på 1600-talet en underfallskvarn. Rååns dalgång utgör bland annat naturreservat och är ett populärt område för rekreation mm. Europaväg E6/E20 passerar på dubbla broar omedelbart uppströms dammen, se Figur 2-1 och Figur 2-2.

Figur 2-1. Görarpsdammens lokalisering söder om Helsingborg. Källa: ©Lantmäteriet

Figur 2-2. Görarpsdammens lokalisering i Råån. Europavägen E6/E20 passerar omedelbart uppströms dammen. Källa: ©Lantmäteriet

2.2 Historik

Görarpsdammen byggdes 1928–1929 för att tillgodose Helsingborgs stad med dricksvatten. Vatten pumpades till Örbyfältet för infiltration. Pumpstationen är belägen till vänster om dammen, se Figur 2-3. Senare fungerade dammen som reservvattentäkt, men har sedan 1990-talet inte använts alls, då Helsingborgs dricksvatten numera kommer från sjön Bolmen.

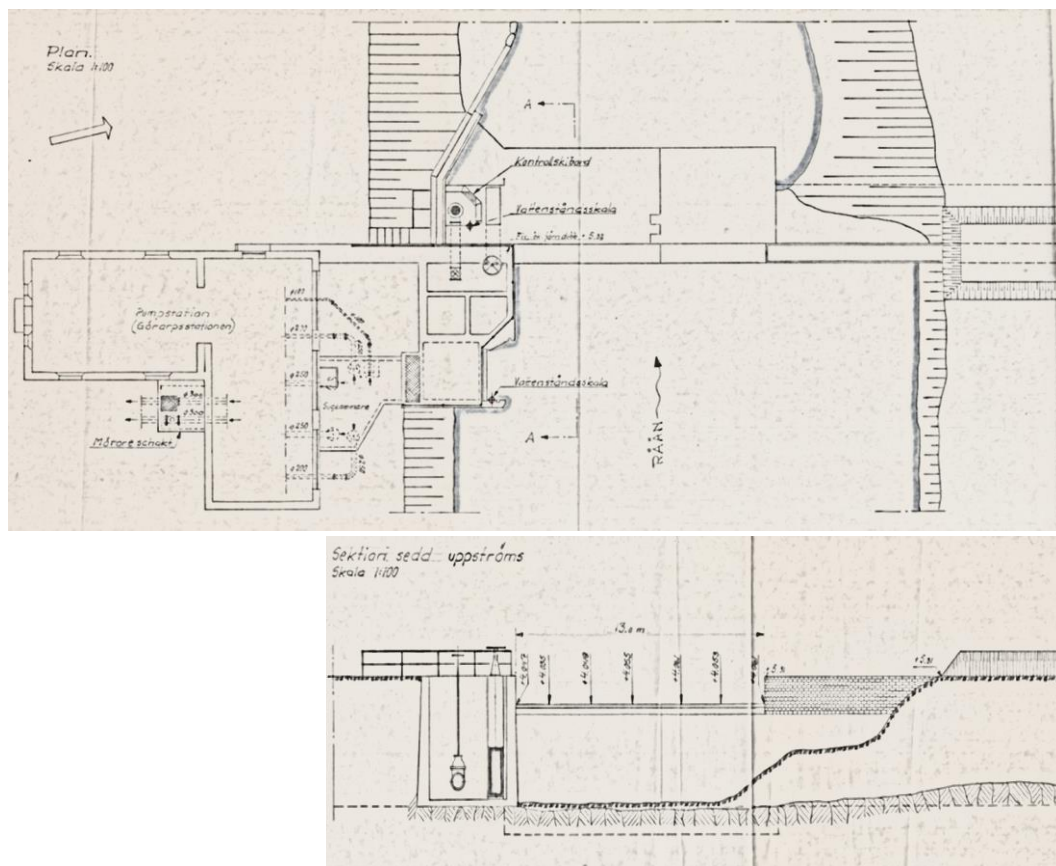
På 1970-talet byggdes fisktrappa och ålyngelledare vid Görarpsdammen. På grund av bristfällig konstruktion byggdes fisktrappan om i slutet av 1980-talet.

2.3 Befintlig utformning

Görarpsdammen är utformad som en 13 meter bred och ca 4 meter hög överfallsdamm med krönnivån +3,92 m (höjdsystem RH2000). För översikt av anläggningen, se planritning i Figur 2-3.

Fisktrappa finns på anläggningens vänstra sida. På dammens vänstra sida finns även intagsluckor till den pumpstation som användes för pumpning till Örbyfältet samt en lucka som kan leda vattnet förbi dammanläggningen, se Figur 2-4.

Vid dammen finns också en vattenprovtagningsstation som nyttjas för Rååns recipientkontroll och drivs av Rååns vattenråd.

Figur 2-3. Ritning över Görarpsdammen från 1955 innan fisktrappa och ålyngelledare byggdes. Ritningarna visar pumpstationen i förhållande till överfallsdammen.

Figur 2-4. Görarpsdammen och fisktrappan. På fotografierna syns europavägen som passerar strax uppströms dammen. Pumphuset skymtar i bakgrunden på vänstra bilden. Det vänstra fotografiet är taget från höger strand medan det högra fotografiet är taget från vänster strand.

Ca 30 meter nedströms dammen finns en tröskel som bedöms ha en lägsta nivå på ca +1,0 meter (AFRY, 2021). Tröskeln är lika bred som vattendraget och består av en trä/stålspons som täckts med natursten (Ekologgruppen, 2017). Bottennivån omkring tröskeln är ca +0,8–0,9 m (AFRY, 2021). Tröskeln konstruerades troligen för att minska erosionen nedströms dammen. I Figur 2-5 nedan kan man se att vattnet rinner igenom naturstenen på tröskeln, vilket ger en viss osäkerhet i tröskelnivån. Mellan dammen och nedströmströskeln finns ett område med större vattendjup.

Figur 2-5. Tröskel ca 30 m nedströms Görarpsdammen. Fotografi taget från höger strand under lågflöde.

2.4 Vattenhushållning och hydrologi

Idag sker ingen reglering vid Görarpsdammen, utan tillrinnande vatten rinner över tröskeln samt genom fisktrappan. Beroende på flödet i Råån varierar Görarpsdammens vattenspegel, från knappt 1 ha vid lågvatten till ca 2 ha då kringområden över-svämmas (Ekologgruppen, 2017).

Rååns medelflöden visas i Tabell 2-1 och är angivet som medellågflöde (MLQ), medelflöde (MQ) och medelhögflöde (MHQ).

Tabell 2-1. Hydrologiska data för Råån vid Bröddebacken (Ekologgruppen, 2017).

Flödesscenario	Flöde (m ³ /s)
MLQ	0,07
MQ	1,45
MHQ	16,5

2.5 Dammsäkerhetsklass

Uppgifter om dammsäkerhetsklassificering saknas. Dammanläggningar som är högre än 5 meter eller dämmer in en större volym än 100 000 m³ behöver konsekvensutredas. Då Görarpsdammen är lägre och dämmer in en mindre volym omfattas dammen således inte av krav på konsekvensutredning.

3 Planerade åtgärder/Studerade alternativ

Helsingborgs stad avser att skapa fri vandring förbi dammläget för fisk och andra vattenlevande djur. Detta kan erhållas genom att riva ut hela eller delar av dammen. Vid delvis utrivning krävs dock anpassningsåtgärder nedströms dammläget för att nå målet med fri vandring.

Två utrivningsalternativ är föremål för samråd. Alternativen innebär att den dämmande konstruktionen rivs ut i olika grad och att konnektivitet skapas förbi dammläget. Alternativen baseras på resultat från Ekologgruppens studie (2017) och AFRYs studie (2020). Nedan presenteras alternativen och dess konsekvenser tillsammans med ett nollalternativ (dvs att åtgärd inte vidtas).

3.1 Alternativ 1 – Hel utrivning

Alternativ 1 syftar till att hela den dämmande konstruktionen rivs ut. Lägsta lågvattentyta kommer efter utrivning att styras av nedströmsförhållanden och har bedömts till ca +1,0 m. Icke dämmande dammdelar under vattentytan kan eventuellt komma att kvarlämnas.

Fisktrappan tas ur drift och rivs. Behovet av den försvinner eftersom utrivning medför att konnektivitet erhålls i ån. Ett eventuellt kvarlämnande av anläggningsdelar vid stränderna kan vara aktuellt, och styrs i så fall av framtida önskemål/behov av att använda anläggningsdelar för annat syfte. Exempelvis har en gångbro vid dammläget diskuterats, där delar av befintlig konstruktion skulle kunna nyttjas som landfäste. Anläggningsdelar som kan vara aktuella att kvarlämna är endast de som inte utgör dämning eller vandringshinder, då en förutsättning för utrivning enligt detta alternativ är att samtliga dämmande dammdelar avlägsnas.

Utrivning enligt alternativ 1 innebär att en ny åfåra anvisas i mjukbotten på en sträcka om ca 300–400 m uppströms befintlig damm. Mjuksediment schaktas ur för att skapa en fåra med ca 2–8 m bredd och en lutning på ca 0,5 %. Troligtvis kommer förstärkande och erosionskyddande åtgärder samt bottenutjämnande insatser att behövas göras för åfåra och intilliggande område. Grövre material samt större stenar/block placeras ut i åfåran för biotopvård samt för att ge vandrande fiskar naturliga viloplatsar.

Befintlig tröskel ca 30 m nedströms Görarpsdammen fyller inte någon funktion efter utrivning och kan antingen rivas ut eller lämnas kvar för fri utveckling. Det kan vara lämpligt att i biotopvårdande syfte fylla ut och anpassa det djupa partiet från befintlig damm ned till nedströmströskeln för att ge vattendraget så naturliga förhållanden som möjligt.

Anvisning av åfåra, anpassning i form av erosionskydd mm beskrivs gemensamt för båda utrivningsalternativen i avsnitt 3.3.

3.2 Alternativ 2 – Delvis utrivning/partiell avsänkning av magasin (med anpassningsåtgärder)

Alternativ 2, "Delvis utrivning/partiell avsänkning av magasin (med anpassningsåtgärder)", innebär att dammen sänks till nivån ca +1,6 m och att befintlig tröskel ca 30 meter nedströms dammen behålls. På sträckan mellan damm och nedströmströskel sker anpassning och utfyllning för att skapa en jämn bottenlutning på ca 2%, vilket är den största lutning som bedöms möjliggöra konnektivitet och passage även för svagsimmande arter.

I detta utrivningsalternativ är det bottenlutningen på dammens nedströmssida som styr dammens tröskelnivå efter utrivning, då det centrala är att kunna knyta samman bottennivåerna vid dammläge respektive nedströms tröskel på ett vis som ger önskade förutsättningar för fiskvandring.

Alternativet medför att dammen sänks från ca +4 m till ca +1,6 m, vilket innebär rivnings- samt ombyggnadsarbeten. Fisktrappan tas ur drift och rivs. Hur stor del av dammens bredd som rivs analyseras enligt samma principer som beskrivet ovan för alternativ 1 och beror exempelvis på framtida behov av att nyttja anläggningsdelar för annat ändamål.

Anpassningsåtgärderna nedströms, inklusive övergången från den sänkta dammen, genomförs så att tillräckliga vattendjup erhålls även vid låga flöden. Exakt utformning avgörs vid entreprenaden.

Även utrivning enligt alternativ 2 innebär att en ny åfåra anvisas i mjukbotten på en sträcka om ca 300–400 m uppströms befintlig damm, och troligtvis kommer förstärkande och erosionskyddande åtgärder samt bottenutjämnande insatser att behövas göras även för detta alternativ. Då delar av dämningen bibehålls medför dock alternativ 2 mindre schakt i sediment än för alternativ 1. Anvisning av åfåra, erosionskydd etc sker enligt beskrivning i avsnitt 3.3.

3.3 Anvisning av åfåra mm (alternativ 1–2)

3.3.1 Allmänt

Utrivning (hel eller delvis) av Görarpsdammen leder till att magasinvolymen uppströms dammen minskar. Hur mycket beror på hur stor av del av dammens dämmande

konstruktion som rivs. Under den tid då dammen har funnits har vattenhastigheten uppströms anläggningen sjunkit och stora mängder sediment har lagrats uppströms dammen. Om detta sediment får ligga kvar vid en utrivning av dammen, kan den ökade vattenhastigheten resultera i att sediment mobiliseras och transporteras iväg med Rååns vatten. För att minska risken för detta föreslås schaktning av en ny åfåra i sedimenten. Åfåran föreslås erosionsskyddas för att klara normal- samt medelhögflöde. De sediment som schaktas bort bedöms i huvudsak kunna omfördelas inom området.

Följande metodik föreslås kring hantering och funktion av vattendragsfåran uppströms Görarpsdammen (se nedan för ytterligare beskrivning av varje steg):

1. Långsam och kontrollerad avsänkning av magasinet innan utrivning av damm
2. Schaktning för anvisning av ny fåra, flytt/återanvändning av sediment inom området
3. Erosionsskydd av stränder och svämplan samt biotopvårdande åtgärder i åfåran

3.3.2 Avsänkning av magasin

En långsam och kontrollerad avsänkning av vattenmagasinet sker för att minska risken för sedimenttransport och för att underlätta hantering av mjuk botten och sediment. En successiv torrläggning av området uppströms dammen minskar även risken för att sättningar ska uppstå samt minskar risk för stabilitetsproblem.

Beroende på flödessituation samt de bottenförhållanden som efterhand blottläggs vid avsänkningen, kan viss grävning i vatten och omfördelning av blöta massor vara nödvändig för att styra åns vatten i en anvisning. Sådan anvisning kan eventuellt behöva göras temporär för att sedan, när avsänkningen är färdig och ytor är mer upptorkade, kunna utföra den blivande fåran mer i torrhet.

3.3.3 Schakt av åfåra

En åfåra kommer att anvisas där Rååns normala flöden ryms. Åstränder och sidolutningar från denna fåra anpassas mot omgivningarna (nuvarande i vissa fall samt nya blottlagda ytor i andra fall) utifrån terrängen och bedömning av ursprunglig fåra samt lutning.

För att skapa lämpliga vattendjup och vattenhastigheter grävs denna åfåra i de mjuka sedimenten. Vid behov anvisas en tillfällig fåra så att detta kan göras i torrhet. Flytt/omfördelning av mjuka material avses i stor utsträckning kunna ske inom området, vilket minskar behovet av transporter till/från området.

3.3.4 Skydd av åfåra och svämplan samt biotopförbättrande åtgärder

Beroende på mäktigheten i botten sedimenten samt vattendragets lutning (dvs vattenhastigheten) på den sträcka där anvisning för åfåra görs, kommer det på vissa sträckor troligtvis att behöva anläggas någon form av erosionsskydd en bit upp mot svämplanet. Erosionsskydd anläggs för att minska risken för mobilisering av sediment. Erosionsskyddande åtgärder bedöms preliminärt vara lämpliga att vidta upp till en nivå som motsvarar medelhögflöde (MHQ).

Svämplanets växtlighet, eventuellt i kombination med erosionsskydd, ska med tiden kunna motstå erosion av "normal" omfattning. Avsikten är att omkringliggande ytor får liknande "prestanda" att motstå erosion som omgivningarna i övrigt, vilket inte innebär att ytorna skyddas för alla händelser, utan att naturen tillåts ha sin gång. Det

kan finnas behov av stödsådd av svämplanen för att minska risken att den invasiva arten jättebalsamin, som finns i området, får för stor spridning.

Av biotopvårdande skäl är det sannolikt gynnsamt att på vissa sträckor tillföra grövre material (sand, grus, stenar/block) till den nya åfåran.

3.4 Entreprenad, följdverksamheter mm (alternativ 1-2)

Som anges ovan kommer avsänkning av magasinet att ske långsamt och kontrollerat för att omgivande mark ska hinna stabiliseras. Om möjligt sker arbetet med fördel under lågflödestid, bland annat för att minska risken för mobilisering av sediment. Dammkonstruktionen rivs genom bilning och/eller sågning i konstruktionen. Alternativ 2 medför såväl rivning som ombyggnadsarbeten. Betongkvaliteten behöver undersökas för en bedömning av hur mycket av dammen som kan behållas i detta alternativ.

Fisktrappan kommer att avlägsnas och vattenintag till pumpstation kommer att pluggas. Pumphuset kommer eventuellt att rivas.

Sannolikt kommer en eller flera tillfälliga fångdammar att behöva anläggas under delar av entreprenadtiden för att arbete ska kunna ske i torrhet. Arbete i torrhet medför att byggrester kan omhändertas och att spridning av grumligt vatten minskar avsevärt.

Vatten kommer att ledas förbi dammen under arbete med rivning, byggnation samt anpassning av åfåra (upp- och nedströms). Eventuellt kan omledningen lösas genom arbete i etapper, där fångdammar används för att styra flödet förbi arbetsområdet.

För att genomföra rivning, övriga byggarbeten samt efterföljande anpassnings- och återställningsarbeten kommer tillfälliga uppställnings- och upplagsplatser att krävas och körning i vattendrag och i det avsänkta magasinet att behöva ske. Tillfälliga vägar kan behöva anläggas och behovet av transporter till och från området ökar under den tid då arbete sker. En viss anpassning till omgivande markområde kommer att behöva göras och borttagande av vegetation kommer att krävas för åtkomst till området.

Massor från dammen kan komma att nyttjas för fyllning i anslutning till dammläget, Kompletterande massor kommer att behöva införskaffas, exempelvis för erosionskydd och biotopvård. Vilka områden och vattendragssträckor som behöver anpassas/återställas, erosionskyddas eller biotopförbättras avgörs i samband med entreprenaden. Avseende bortschaktade sediment från magasinet är avsikten att omfördela dessa inom området så långt det är möjligt (avser material från schakt av åfåra samt anpassning av intilliggande svämplan).

3.5 Nollalternativ

Nollalternativet innebär att dammanläggningen bibehålls, vilket innebär att inga åtgärder vidtas. I ett längre tidsperspektiv kommer det dock att krävas både underhåll och reparationer av både dammkonstruktion och fisktrappa. Nollalternativet innebär att dammen även fortsatt är ett hinder för konnektivitet i ån, åtminstone för de flesta förekommande arter.

För att behålla en öppen vattenspegel uppströms dammen skulle det krävas ett kontinuerligt underhåll i form av rensning av sediment samt vegetation. Muddring i magasinet har inte utförts på många år och magasinets funktion som sedimentfälla är i nuläget därav mycket begränsad.

Ett bibehållande av Görarpsdammen innebär att Helsingborgs stad har ett fortsatt verksamhetsutövaransvar och fortsatt ansvar för dammsäkerhet.

4 Områdesbeskrivning

Det område som bedöms påverkas av arbeten inom projektet sträcker sig från Görarps mölla till tröskeln nedströms Görarpsdammen. Avseende sediment och konnektivitet omfattas även sträckan av Råån nedströms Görarpsdammen. Avsänkning av vattenyta berör även område ytterligare uppströms.

En genomgång av förekommande intresseområden har gjorts inom projektets närområde. Som underlag för genomgången har digital information samt planeringsunderlag inhämtats från Länsstyrelsen i Skåne län, Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen. Information om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster har hämtats från VattenInformationsSystem Sverige (VISS) hemsida. Information om planer har inhämtats från Helsingborgs stad.

I avsnitten nedan följer en övergripande beskrivning av det område och de intressen som kan beröras av planerade åtgärder. Ett av syftena med det samråd som genomförs är att inhämta ytterligare information avseende områdesskydd och övriga miljöaspekter.

4.1 Planförhållanden och bebyggelse

Rååns dalgång är ett mosaikartat kulturlandskap med många ålderdomliga inslag. Området karakteriseras av den bitvis meandrande Råån tillsammans med den välutbildade dalgången, lundartade ädellövskogar samt sporadiskt förekommande betesmarker. Vattendraget borde i sitt naturliga tillstånd nyttja hela dalgångens botten för meandring, medan det nu går i en rätad fåra. I området finns stigar samt delvis framkomlighetsanpassade spår. Infrastruktur i egenskap av väg (Europaväg E6/E20), järnväg samt kraftledningar förekommer i och i anslutning till området.

Gällande översiktsplan för Helsingborg stad (ÖP 2010) antogs av kommunfullmäktige i maj 2010. Aktuellt område förekommer inom gällande översiktsplan i område för natur- och landskapsutveckling och beskrivs som *"Utveckling och skydd av natur- och vattenområden samt parker"*.

Helsingborg stad har nyligen kommunicerat en granskningsversion av ny översiktsplan, ÖP 2021. Av markanvändningskartan framgår att området uppströms dammen anges som "utvecklad natur, vattendrag", "utvecklad natur, grönbått stråk" samt "utvecklad natur, land". Det framgår att Råån ska utvecklas med fokus på reningsfunktion och biologisk mångfald samt att möjligheterna att röra sig längs vandringsstråket kan utvecklas om det inte är i konflikt med befintligt växt- och djurliv.

Görarpsdammen och uppströms liggande magasin berör inte detaljplanerat område.

Bebyggelsen i området är främst hänförlig till omkringliggande områden. Den byggnader som finns inom Rååns dalgång består främst av kulturmiljöbyggnader som Raus kyrka med tillhörande byggnader samt Görarps mölla.

4.2 Natur- och vattenmiljö

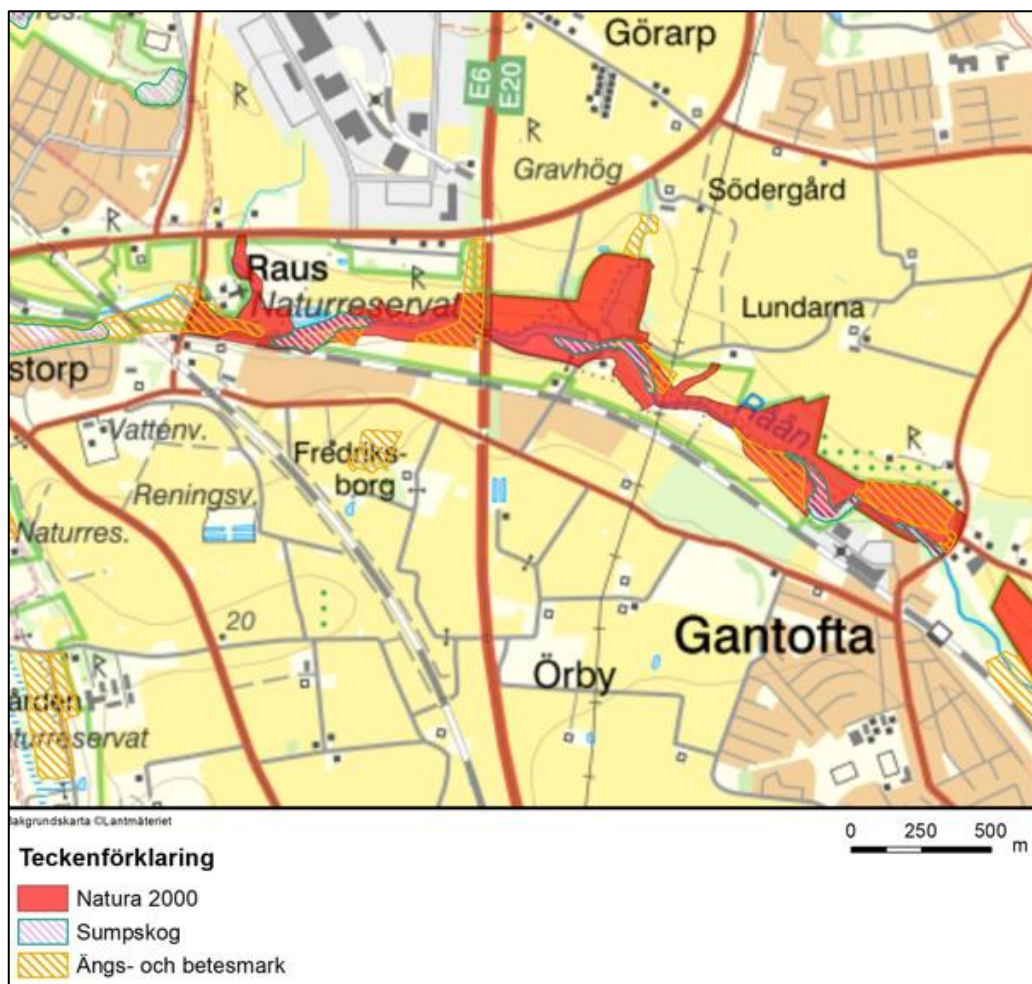
4.2.1 Intresseområden

Intresseområden avseende natur- och vattenmiljö i Görarpsdammens närområde framgår av Figur 4-1 a-b.

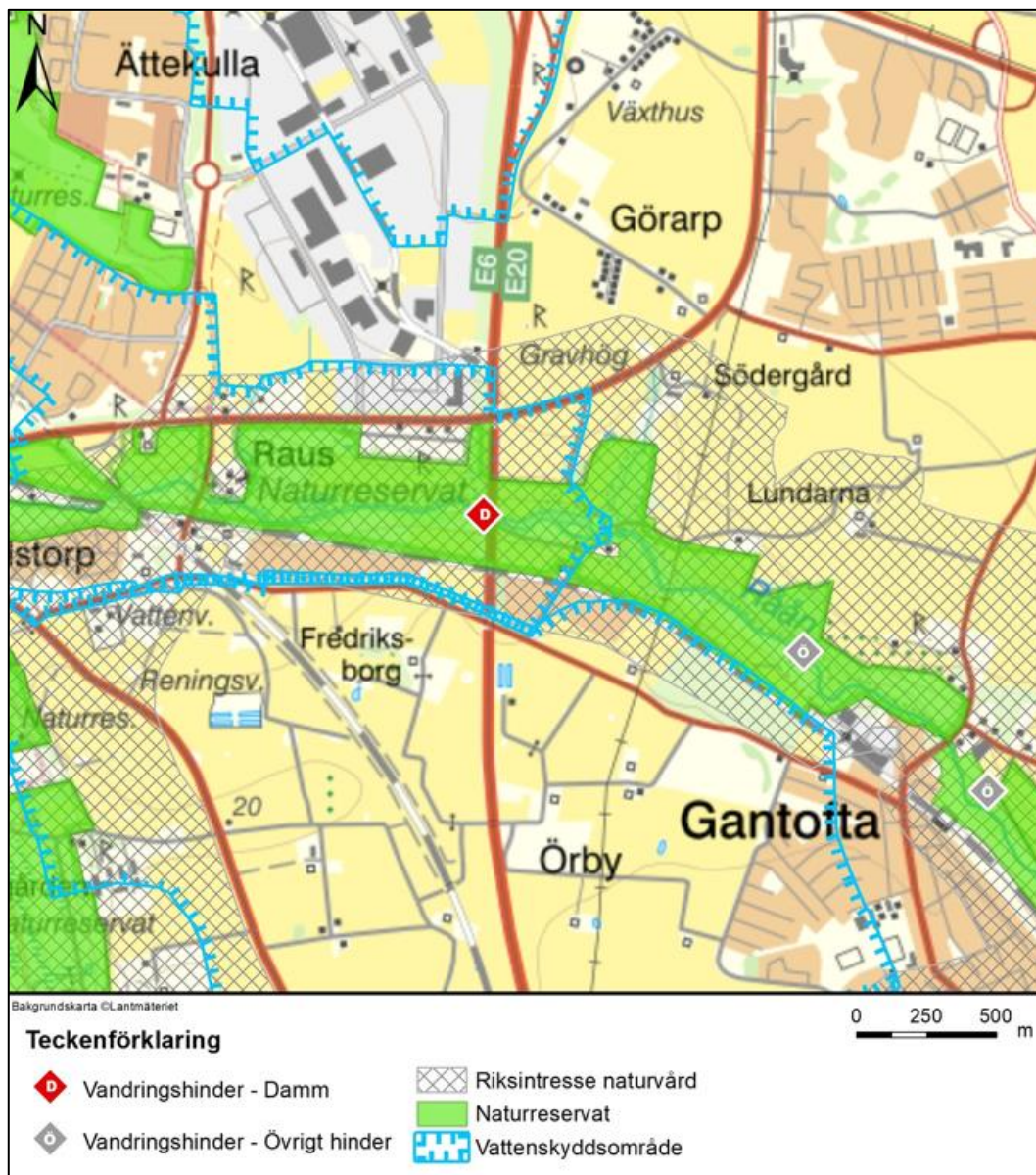
Aktuell del av Rååns dalgång med omkringliggande område utgör riksintresse avseende naturvård (*Råån med omgivning*), enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Görarpsdammen berör Natura 2000-området *Rååns dalgång* vilket sträcker sig längs med Råån i ungefär 5 km, mellan Råå och Gantofta. Området utgör Natura 2000-område enligt Art- och habitatdirektivet för bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Natura 2000-naturtyper i anslutning till Görarpsdammen är *Alluviala lövskogar* med klibbal eller ask samt *Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor*. Natura 2000-art är *större vattensalamander*, vilken bedöms ha fullgod bevarandestatus i området.

Aktuell del av Råån med omkringliggande område utgör naturreservatet *Rååns dalgång* vilket sträcker sig från Gantofta till mynningen i Öresund. Till grund för beslut om naturreservatets bildning låg det höga geovetenskapliga värdet för Rååns dalgång och anslutande bäckraviner. Även vattendraget och den omgivande vegetationen som består av en rik flora och fauna samt erbjuder livsmiljöer för såväl småfåglar som rödlistade fiskarter, var beslutsgrundande faktorer.

Figur 4-1a. Intresseområden avseende natur- och vattenmiljö i området kring Görarpsdammen.

Figur 4-1b. Intresseområden avseende natur- och vattenmiljö i området kring Görarpsdammen.

Både upp- och nedströms Görarpsdammen förekommer några vattendragsnära objekt angivna i ängs- och betesmarksinventeringen (öppen mark och bete), varav ett objekt ligger precis i anslutning till Görarpsdammen. Sumpskogar förekommer på flera ställen i området på båda sidor om vattendraget. Generellt strandskydd råder inom 100 meter på land och ut i vattenområdet längs hav, sjöar och vattendrag.

Råån skär genom vattenskyddsområdet för Örbyverkets berggrundvattentäkt. Vattenskyddsområdet fastställdes 1996 av länsstyrelsen i Skåne län. Om planerade åtgärder kräver dispens från föreskrifterna kommer sådan att sökas.

4.2.2 Fisk och fiskvandring

I Rååns vattensystem förekommer ca 20 fiskarter varav fem är havsvandrande. Av de havsvandrande arterna ska lax och öring kunna ta sig uppför den befintliga fisktrappan vid Görarpsdammen, även om det har observerats att fisk har skadats. Havsnejonöga och id kan troligtvis inte ta sig förbi dammen, medan ål har setts åla sig upp för den

mossbeklädda betongen vid dammen. Övriga fiskarter i Råån är abborre, braxen, groplöja, grönling, gädda, karp, mört, nejönöga, regnbåge, ruda, sarv, signalkräfta, skrubbskädda, småspigg och storspigg (Ekologgruppen, 2017).

Det elfiske som genomförts i Råån, nedströms Görarpsdammen, har visat förekomst av grönling, gädda, lax, mört, nejönöga, signalkräfta, skrubbskädda, småspigg, ål och öring. Uppströms dammen förekommer samma arter med undantag för lax, nejönöga och skrubbskädda. Gädda och mört har endast påträffats vid elfiskelokalen uppströms dammen i Halmstadsbäcken.

Det kan konstateras att Görarpsdammen utgör ett tydligt hinder för fiskfaunan i ån och den biologiska mångfalden är högre nedströms än uppströms dammen. Det finns inget ytterligare vandringshinder av motsvarande storlek mellan dammen och Rååns mynning i Öresund.

4.2.3 Övrig flora och fauna

Helsingborgs stad har låtit genomföra en naturvärdesinventering och hydromorfologisk kartering av det område som påverkas av en utrivning av Görarpsdammen (AFRY, 2020). Fältstudien visar att Råån troligtvis har sänkts och rensats och att gamla meanderbågar och svämzoner har lagts igen med material från botten. Detta gjordes sannolikt långt innan Görarpsdammen byggdes. Naturvärdesinventeringen visar att Görarpsdammen är ett tydligt vandringshinder för fiskfaunan och att den biologiska mångfalden är högre nedströms än uppströms dammen. De högsta naturvärdena kopplas till de områden där naturliga fluktuationer av vattennivån har givit upphov till stränder och mindre svämzoner.

Enligt artportalen finns ett antal rödlistade fågelarter i området. Av dessa är mindre hackspett och spillkråka bundna till den äldre lövskogen och kungsfiskare är knuten till vattendragsbiotopen. Övriga arter är mer knutna till omkringliggande åker- och jordbruksmarker.

En fladdermusinventering genomfördes i samband med naturvärdesinventeringen. Inventeringen visar att det finns långörad fladdermus och dvärgpipistrell i området. Det är arter med god bevarandestatus som förekommer allmänt i södra Sverige.

Helsingborgs stad genomförde en groddjursinventering 2017 (Sandsten, H., 2017). De fynd som gjordes av större och mindre vattensalamander fanns inte inom det område som kommer att påverkas av utrivning av dammen.

4.2.4 Vattenkemi och vattenrening

Rååns vatten är näringsrikt. Vattenprov samlas regelbundet in vid Görarpsdammen och analyseras bland annat avseende kväve och fosfor.

Dämningen av Råån vid Görarpsdammen gör att vattenhastigheten i ån minskar på sträckan uppströms dammen, vilket får till följd att vattnet renas avseende näringsämnen. Kväveretentionen har beräknats till ca 1300 kg kväve/år och fosforreningen uppskattas till ca 28 kg/år (Ekologgruppen, 2017), vilket motsvarar ca 0,2 % av den årliga kvävetransporten och 0,5 % av fosfortransporten i Råån (Ekologgruppen, 2017). Fosforreningen baseras på uppgifter om en uppgrundning av magasinet med 4 cm/år sedan 1984 och förutsätter en kontinuerlig muddring av magasinet.

4.2.5 Bottensediment

Helsingborgs stad har låtit göra en inmätning av tjockleken på de mjuka sedimenten uppströms Görarpsdammen. Medeltjockleken för mjuksediment uppgick till 1,2 m och mängden sediment uppskattades till 11 000 m³ (Ekologgruppen, 2017).

Provtagning av sediment har utförts och proverna har analyserats avseende metaller, kolväten och bekämpningsmedel. Halten föroreningar i sedimenten har jämförts med Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark och analysresultatet visar att samtliga halter understiger riktvärdet för mindre känslig markanvändning.

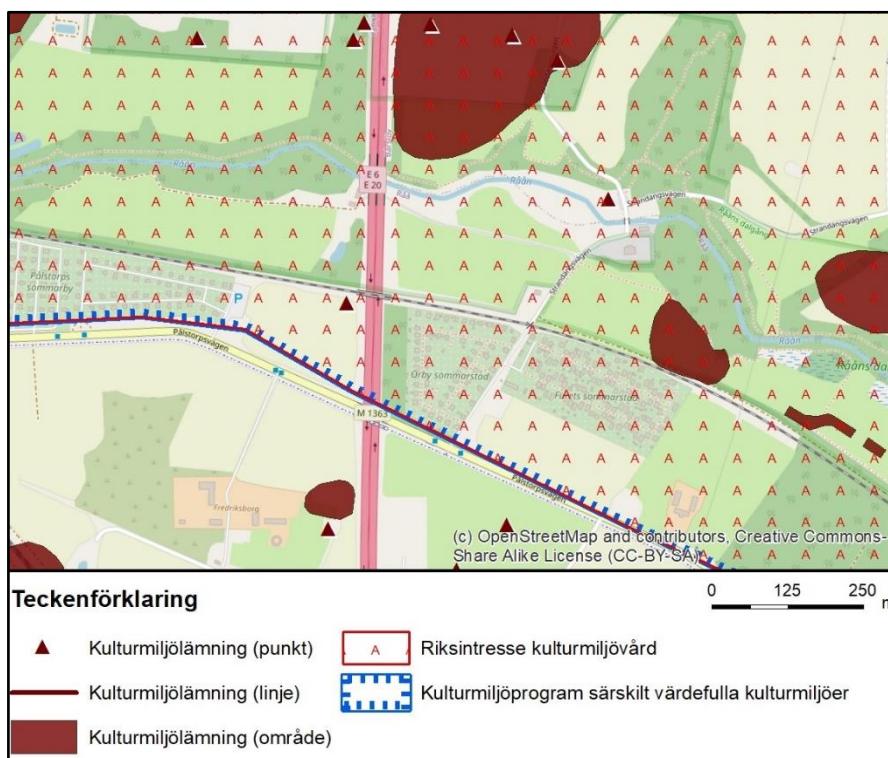
4.3 Kulturmiljö

Rååns dalgång utgör riksintresse för kulturmiljövård, *Rååns dalgång mm* (6 kap. 3 § miljöbalken). Riksintresset beskrivs som en "dalgångsbygd kring Råån med svagt kuperat öppet odlingslandskap där ett omfattande och landskapsdominerande fornlämningsbestånd vittnar om bosättningskontinuitet alltsedan stenåldern". Området förekommer även i Länsstyrelsens kulturmiljöprogram under kategorin "särskilt värdefulla kulturmiljöer".

I anslutning till projektområdet finns ett fåtal kända forn- och kulturlämningar i Riksantikvarieämbetets material. Den lämning som förekommer i den absoluta närheten till projektområdet utgörs av en fyndplats (övrig kulturhistorisk lämning).

Vid Görarps mölla fanns en underfallskvärv redan på 1600-talen men idag finns bara spår av en grävd sidokanal med rester av stenvälsbroar kvar (Helsingborg stad, 2013).

Kulturmiljöintressen i det aktuella området framgår av Figur 4-2.

Figur 4-2. Kulturmiljöintressen i området kring Görarpsdammen.

4.4 Landskapsbild

Den landskapskaraktär som omger Råån kan karakteriseras som en flack, svagt böljande jordbruksbygd med landformer i egenskap av slättlandskap med böljande moränkullar. Landskapsbilden domineras därmed av en flack slättbygd bestående av vidsträckta vyer formade av ett kraftigt brukat landskap med sporadiskt förekommande stora gårdar.

Landskapet i direkt anslutning till Råån och dess biflöden avviker markant från den generella landskapsbilden i området. Rååns dalgång karakteriseras av den bitvis meandrande Råån, djupa dalar och raviner med lundartade ädellövskogar samt sporadiskt förekommande betesmarker, vilket medför en stor kontrast till det flacka odlingslandskapet.

Görarpsdammens vattenspiegel präglar landskapsbilden i området. Kring vattenmagasinet finns en vegetationsskillnad jämfört med övriga delar av vattendraget, då vattenhastigheten minskar och gödningsämnen från odlingslandskapet koncentreras i vattenmagasinet. Uppströms Görarpsdammen präglas landskapsbilden som en konsekvens av detta av igenväxning, sly samt högväxande vattenvegetation.

4.5 Rekreation och friluftsliv

Aktuell del av Rååns dalgång med omkringliggande område utgör riksintresse avseende friluftsliv, *Råån* (3 kap. 6 § miljöbalken).

Området består av allemansrättslig mark och är av stor vikt för invånarna i Helsingborg med omnejd, då hela området utgör en värdefull tillgång för rekreation och friluftsliv. Dalgången har utpekats som tätortsnära natur av länsstyrelsen i Skåne och erbjuder möjlighet till friluftsaktiviteter i egenskap av vandring, fritidsfiske, fågelskådning, natur- och kulturmiljöupplevelser mm. Mellan Råå och Gantofta finns anlagda stigar som erbjuder goda vandringsmöjligheter på båda sidor av ån. Delar av stigarna är även tillgänglighetsanpassade.

I östra delen av magasinet, vid platsen för Görarps mölla, finns parkering, grillplats samt en större brygga. Bryggan saknar dock vattenkontakt på grund av igenväxning och omfattande spridning av den invasiva arten jättebalsamin.

4.6 Övrigt

Delar av området ingår i riksintresse för högexploaterad kust, *kustzonen* (4 kap. 4 § miljöbalken). Anläggning av riksintresse för väg, *Genom Skåne (E6)* respektive järnväg, *Rååbanan*, korsar Rååns dalgång.

Väg E6/E20 passerar över Råån ca 10 m uppströms Görarpsdammen, i form av två broar (en tvåfilig bro för varje köriktning). Brostöden är belägna i direkt anslutning till Rååns strandkant.

5 Miljökvalitetsnormer enligt vattendirektivet

De vattenförekomster som finns i direkt anslutning till planerade åtgärder är:

- Helsingborgssandstenen, (SE621791-130957)
- Råån, (SE620565-131931)

Grundvattenförekomsten Helsingborgssandstenen är en stor grundvattenförekomst (226 km²), med god kvantitativ status och otillfredsställande kemisk status (avser klorid). Kvalitetskraven är god kemisk respektive kvalitativ status.

För vattendraget Råån har den ekologiska statusen bedömts som måttlig. Av motiveringen framgår bland annat att ån är påverkad av övergödning samt att rätning och rensning påverkat morfologi och hydrologi. Konnektivitet bedöms som otillfredsställande. Kemisk status bedöms som "uppnår ej god". Kvalitetskrav är god ekologisk status samt god kemisk ytvattenstatus (undantaget bromerad difenyleter och kvicksilver/kvicksilverföreningar).

6 Förutsedda miljökonsekvenser

Nedan ges en översiktlig bedömning av vilka konsekvenser utrivningsalternativen får jämfört med befintliga förhållanden. Syftet med bedömningarna är primärt att kunna jämföra alternativen med varandra.

Konsekvenserna har delats i tillfällig påverkan respektive permanent påverkan. En mer detaljerad konsekvensbedömning kommer att göras i den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som tas fram för projektet när utrivningsalternativ har valts.

6.1 Tillfällig påverkan

Tillfällig påverkan sker i samband med att arbete med utrivning och återställning sker. Denna påverkan är av övergående karaktär.

Utrivning kommer att mobilisera delar av de sediment som har ansamlats i magasinet uppströms dammen. Mobilisering av sediment orsakar både en grumling av vattenmassan och spridning av näringsämnen som ansamlats i magasinet. Materialet kommer att sedimentera i Råån nedströms Görarpsdammen alternativt transporteras ut i Öresund. För att minska risken för mobilisering, samt minska mängden sediment som mobiliseras, kommer avsänkning av magasinet att ske långsamt. Därutöver kommer en anvisning för vattendraget att göras och dess slänter vid behov att erosionsskyddas. De bortschaktade sedimenten avses omfördelas inom området, till närliggande områden som kommer att vegeteras, alternativt användas som jordförbättring på närliggande åkrar. Mängden sediment att omhänderta/omfördela är mindre vid alternativ 2 (delvis utrivning) än vid alternativ 1 (hel utrivning). Vid båda alternativen kommer en viss utspolning av sediment att ske, exempelvis i samband med entreprenaden och under efterföljande högflödesperioder. Genom att vidta skadeförebyggande åtgärder bedöms påverkan bli begränsad både i omfattning och tid.

Under byggtiden uppstår en störning i form av arbete samt trafik inom området. Körning kommer att ske både på närliggande vägar/stigar och i vattenområdet. Tillgängligheten till området, inklusive möjligheten att nyttja området för rekreation, kommer periodvis att begränsas. Entreprenaden kommer att ge en tillfällig påverkan på omkringliggande mark och vegetation samt landskapsbild.

Oavsett utrivningsgrad kommer vatten att behöva ledas förbi dammläget under den tid då arbete vid dammen sker. Omledning gör att torrläggning av åfåran nedströms dammen kan undvikas, men flödet kommer periodvis bli begränsat. Sträckan mellan dammen och nedströmströskeln kan komma att torrläggas helt under delar av entreprenadtiden.

Rivningsarbetet kan i sig orsaka en spridning av grumligt vatten. Genom att arbetet i hög grad sker i torrhet bakom avstängning kan byggrester omhändertas och påverkan minskas.

6.2 Permanent påverkan

6.2.1 Vattennivå, vattenutbredning

Hydrologiskt bedöms alternativen ha försumbart liten eller ingen påverkan på flödena som passerar läget för befintlig damm. Tillrinningen påverkas inte av utrivningen och magasinets areal har försumbar påverkan (dämpning) på flödet i Råån.

Utrivning av hela eller delar av dammen medför att vattnet återfår mer naturliga nivåer, hastigheter och utbredningsområden jämfört med dagens förhållanden. Vissa idag vattentäckta områden kommer att torrläggas, medan nya områden som tidvis översvämmas kommer att skapas. Figur 6-1 visar Rååns utbredning uppströms befintlig damm vid två olika flöden vid utrivning enligt Alternativ 1.

Utrivning kommer att påverka vattennivån uppströms dammen på en sträcka om drygt 1200 m. Hel utrivning ger större påverkan än delvis utrivning/partiell avsänkning på sträckan från dammläget till ca 300 m uppströms dammläget. Ytterligare längre uppströms sammanfaller konsekvensen för de båda alternativen.

För alternativ 1 blir avsänkningen närmast dammläget ca 3 m jämfört med befintlig vattennivå. Ca 300 m uppströms dammen har avsänkningen avtagit till ca 1 m. Variationerna beror på åns naturliga bottenprofil och den naturliga tröskel som finns drygt 300 m uppströms dammläget.

För alternativ 2 blir avsänkningen närmast dammläget ca 2,4 m jämfört med befintlig vattennivå. På sträckan från dammen och 300 m uppströms ger alternativ 2 en mindre avsänkning av vattenståndet än alternativ 1. Från 300 m och längre uppströms blir konsekvensen lika för de båda alternativen.

En sänkning av vattennivån i Råån kommer även att påverka grundvattennivån i området. Påverkan bedöms som lokal och bedöms inte påverka några kända brunnar eller andra enskilda intressen.

Figur 6-1. Jämförelse av vattenutbredning vid MQ (mörkblå) och MHQ (ljusblå) för utrivningsalternativ 1.

6.2.2 Natur och vattenmiljö

Ur ett naturvårdsperspektiv bedöms utrivning av Görarpsdammen vara positiv jämfört med den nuvarande tillskapade miljön. En utrivning av dammanläggningen bedöms ha en positiv påverkan på de naturtyper och arter som förekommer inom Natura 2000-området.

Natura 2000-habitaten i och invid Råån påverkas positivt av åtgärderna. Störst positivt effekt erhålls av åtgärder enligt alternativ 1 eftersom kärnvärdena i alluvialskog bygger på de naturliga processer som uppstår av fluktuationer i flöde och vattenstånd, och dessa väntas i högre grad uppstå vid hel än delvis utrivning. Utrivning kommer att ge upphov till svämplan vilka senare kommer att bli beväxta, varpå områdets kärnvärden utökas och stärks. Natura 2000-typen "vattendrag med flytbladsvegetation" kommer inledningsvis att försämrans inom området när magasinet sänks, men bedöms därefter återhämtas och på sikt bedöms flora och fauna återgå.

Alternativ 2 (delvis utrivning/partiell avsänkning) kommer att ge liknande positiva effekter som för alternativ 1, dock i mindre grad. Alternativ 2 medför mindre ökning i yta för omkringliggande skog och de naturliga fluktuationer som är viktiga för Natura 2000-habitaten kommer inte att ske i samma utsträckning som vid alternativ 1.

En grundförutsättning för projektet är att utrivning, oavsett alternativ, ska skapa möjlighet för samtliga förekommande fiskarter att kunna vandra förbi dammläget. Påverkan på konnektivitet och fiskvandring är således starkt positiv för båda utrivningsalternativen. Förutsättningarna för organismer som är anpassade till stillastående vatten och idag finns i vattenmagasinet kommer dock att försämrans.

Vattenkemin kommer att förändras positivt vid utrivning, med högre syresättning och bättre fördelning av syresatt vatten på hela den påverkade sträckan. För alternativ 2 kommer det erhållas små positiva effekter för vattenkemin lokalt nedströms befintlig damm, då åtgärden medför att botten höjs och en forssträcka skapas. Sträckan från ca 300 m uppströms dammen och längre uppåt i vattendraget får samma förbättring avseende syresättning för de två alternativen, eftersom avsänkningen och den ökade vattenhastigheten är densamma i den delen av ån. På sträckan från dammläget och ca 300 m uppströms blir förbättringen i vattenkemi mindre vid alternativ 2 än alternativ 1.

Avseende vattenrening och kvarhållande av bottensediment motsvarar båda utrivningsalternativen dagens situation, då kommunen inte muddrat magasinet på flera år och inte har för avsikt att utföra löpande muddring framöver. Magasinets funktion som sedimentfälla är således på sikt ej avhängig dammbyggnaden även om den behålls (helt eller delvis).

6.2.3 Kulturmiljö

Kulturmiljön bedöms ej påverkas oavsett alternativ. De fornlämningar och historiska värden som finns i området ligger för långt uppströms i Råån eller för högt upp i terrängen för att påverkas av projektet.

6.2.4 Landskapsbild, rekreation och friluftsliv

Utrivning av Görarpsdammen gör att Råån, på sträckan uppströms dammen, kommer att ändra karaktär från ett stillastående vatten med sjöliknande egenskaper till ett strömmande vattendrag, vilket även kommer att ge området en ny karaktär. Som jämförelse framgår av Figur 6-2 fotografier från befintligt utseende av Råån upp- respektive nedströms Görarpsdammen.

Figur 6-2. Till vänster: fotografi av det "sjöliknande vattendraget" taget från uppströmssidan mot bron vid Görarpsdammen. Till höger: Fotografi av Råån nedströms den tröskel som är belägen 30 m nedströms dammen.

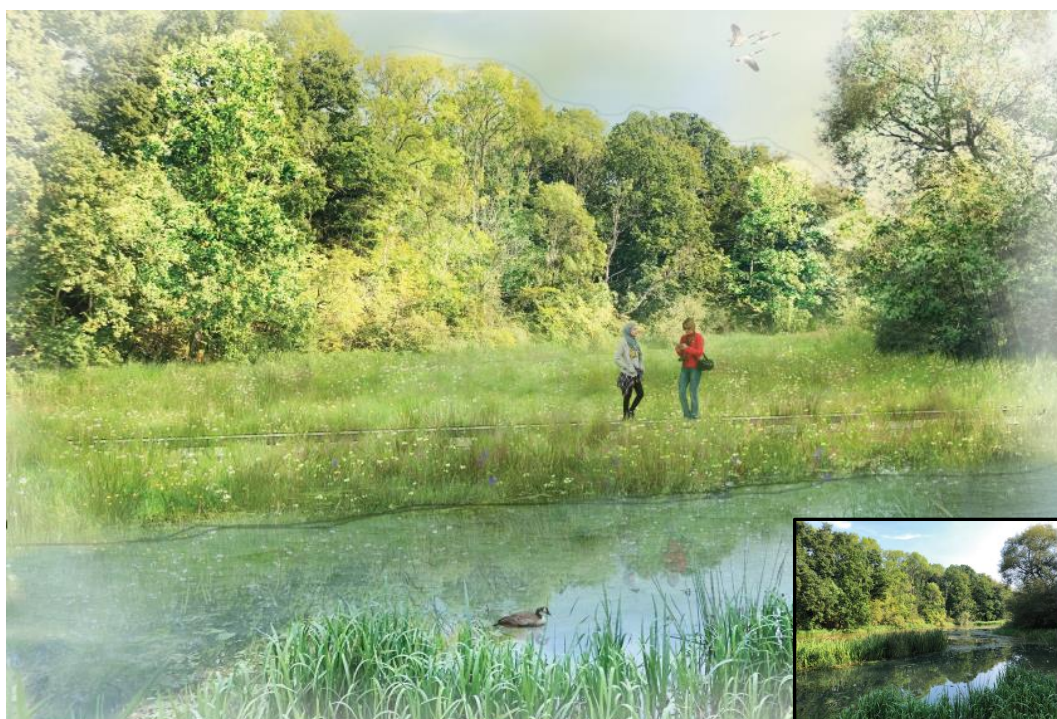
Vattenmagasinet, dvs den öppna vattenyta som finns på en sträcka om ca 300 m uppströms dammläget, kommer delvis att torrläggas och fungera som översvämningssyta vid högvatten. Detta gäller för båda utrivningsalternativen, men i något högre grad för alternativ 1 än för alternativ 2. Flera befintliga bryggor kommer att förlora vattenkontakt. Vegetation kommer relativt snabbt att etableras på de områden som torrläggs. Vegetationen och områdets karaktär kommer att förändras de första åren efter utrivning.

Helsingborgs stad har låtit ta fram illustrationsskisser över hur området kan komma att se ut efter en utrivning av Görarpsdammen (Krook & Tjäder, 2020). Illustrationerna visar hur området kan se ut ca 10 år efter utrivning, exempel framgår av Figur 6-4 a-b. Helsingborg stad avser att utveckla området runt Råån och tillgängliggöra det för rekreation. Exakt utformning med öppna områden, stigar, bryggor etc är dock inte bestämd i detta tidiga skede. Med anledning av de områdeskydd som råder för området kommer framtida utformning/gestaltning och skötsel av området att hanteras i dialog med länsstyrelsen.

Fisket i området kommer troligen att kunna öka vid båda utrivningsalternativen, då fler fiskarter får tillgång till åsträckan uppströms befintlig damm. Till en början kommer det dock att krävas ett något tillbakahållt fiske, då de arter som återigen kan kolonisera vattendraget behöver få tid att återhämta sig.

Figur 6-3a. Illustration av hur området kan se ut ca 10 år efter utrivning, från en plats ungefär mitt emellan Görarpsdammen och parkeringen vid Görarps mölla. Figur 6-3a och 6-3b visar exempel på olika utveckling av vegetationen samt förslag på utformning med ny vandringsled. Inklippt fotografi visar befintlig situation (Krook & Tjäder, 2020).

Figur 6-4b. Illustration av hur området kan se ut ca 10 år efter utrivning, från en plats ungefär mitt emellan Görarpsdammen och parkeringen vid Görarps mölla. Figur 6-3a och 6-3b visar exempel på olika utveckling av vegetationen samt förslag på utformning med ny vandringsled. Inklippt fotografi visar befintlig situation (Krook & Tjäder, 2020).

6.2.5 Miljökvalitetsnormer enligt vattendirektivet

Utrivning av Görarpsdammen kommer, oavsett utrivningsnivå, att förbättra möjligheten att nå uppsatta kvalitetskrav för berörd ytvattenförekomst. Konnektiviteten förbättras och avsikten är att det rätade och rensade vattendraget ges mer naturlig utformning på sträckan uppströms dammen. Projektet kommer inte att påverka statusen för grundvattenförekomsten och möjligheten att framöver nå god status för förekomsten påverkas inte.

6.2.6 Övrigt

Risken för sättningar i brostöden (E6/E20) till följd av en grundvattensänkning bedöms som liten, då broarna sannolikt är belägna på lerskiffer. Även sannolikheten för sättningar i vägbankarna bedöms som små.

Avveckling av Görarpsdammen medför att metodik för provtagning till Rååns recipientkontroll behöver ses över.

Alternativ 1 innebär att dammanläggningen avvecklas och verksamheten upphör vilket medför att underhållsansvar samt dammägaransvar för densamma försvinner. Alternativ 2 innebär ur detta perspektiv ett kvarvarande av dammen, dock med mindre dämning än tidigare. Helsingborgs stad kommer att ha ett fortsatt verksamhetsutövaransvar inklusive fortsatt ansvar för dammsäkerhet.

6.3 Konsekvens av nollalternativet

Nollalternativet innebär ett bibehållande av Görarpsdammen, vilket medför att de konsekvenser som beskrivs ovan ej kommer tillstånd. Då Helsingborgs stad ej har för avsikt att kontinuerligt muddra magasinet uppströms dammen kommer magasinets funktion som sänka för näringsämnen kontinuerligt att minska.

Nollalternativet medför att dammen fortsatt är ett hinder för konnektivitet för de flesta förekommande arter. Att behålla dammen utan åtgärder innebär att verksamheten fortsätter och ansvar för underhåll och dammsäkerhet likaså.

7 Bedömning avseende betydande miljöpåverkan

Ansökta åtgärder genomförs för att skapa fri vandring för fisk och vattenlevande djur i Råån samt att utveckla miljön för rekreation och naturvård. Åtgärden medför att Råån återfår en mer naturlig åsträcka och genomförs i ett område med flera intresseområden och områdesskydd.

Ansökta åtgärder medför att befintlig dammanläggning i Råån rivs ut, helt eller delvis. Utrivning av dammen (helt eller delvis) samt tillhörande anpassningsåtgärder ger en permanent påverkan på åfåran i form av sänkt vattennivå och vattenutbredning, ändrad vattenhastighet och förändrad bottenlutning. Åtgärden medför (oavsett utrivningsgrad) en återgång till mer naturliga förhållanden i vattendraget, inklusive en förbättrad konnektivitet upp- och nedströms för fisk och andra vattenlevande organismer. Åtgärden, oavsett grad av utrivning, bedöms positiv för naturmiljö (inkl. Natura 2000-habitat), vattenmiljö mm och bedöms förbättra möjligheten att uppnå uppställda miljökvalitetsnormer.

Mot bakgrund av planerade åtgärders art och omfattning konstateras följande, med hänvisning till 10-12 §§ Miljöbedömningsförordningen:

1. Verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper:
 - Åtgärderna är begränsade i omfattning (geografiskt samt tidsmässigt);
 - Permanenta konsekvenser av planerade åtgärder är att Råån återfår en mer naturlig utbredning och nivå samt att konnektiviteten förbättras, vilket bedöms ha en långsiktigt positiv inverkan på naturmiljö, skyddsvärda naturtyper samt arter. Ökad konnektivitet leder bland annat till ökad biologisk mångfald samt påverkar ingående värden i berört Natura 2000-område positivt;
 - Den tillfälliga påverkan från verksamheten bedöms bli lokal samt kortvarig, och risken för föroreningar, störningar, allvarliga olyckor samt påverkan på människors hälsa bedöms som ringa.
2. Verksamhetens eller åtgärdens lokalisering:
 - Planerade åtgärder medför att dämning från befintlig dammanläggning tas bort (helt eller delvis) och att det nu uppdämda området sänks av. Vatten draget får mer naturliga egenskaper;
 - Åtgärderna är förenliga med gällande kommunala planer;
 - Åtgärderna bidrar positivt till de värden som riksintresse för naturvård, naturreservat och Natura 2000-område värnar;
 - Utrivning av Görarpsdammen förbättrar möjligheten att nå uppsatta kvalitetskrav för ytvattenförekomsten Råån.
3. De möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper:
 - Utrivning av Görarpsdammen (helt eller delvis) genomförs för att åstadkomma en mer naturlig åsträcka och skapa bra vandringsmöjligheter för akvatiska djur samt utveckla miljön för rekreation och naturvård.
 - Åtgärderna medför en avsänkt vattennivå i magasinet uppströms dammen, vilket ger en förändrad landskapsbild;
 - Varken enskilda eller allmänna intressen bedöms påverkas negativt av projektet.

Planerade åtgärder bedöms positiva för flertalet aspekter, inklusive ingående värden i Natura 2000-område och naturreservat. Mot bakgrund av åtgärdernas art och omfattning samt dess konsekvenser gör Helsingborgs stad bedömningen att den planerade verksamheten inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

8 Förslag till MKB:ns utformning och innehåll

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) är att identifiera och beskriva de miljöeffekter som ansökt verksamhet kan förväntas medföra på identifierade områdesbestämmelser och övriga miljöaspekter.

Eftersom ett avgränsningssamråd syftar till att behandla frågor om MKB:ns avgränsning presenteras förslag till huvudrubriker nedan.

1. Icke teknisk sammanfattning
2. Inledning (bakgrund och syfte, definitioner)
3. Administrativa uppgifter
4. Miljöbedömningsprocessen (genomförande av samråd, inkomna synpunkter, länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan)
5. Nuvarande anläggning
6. Ansökta åtgärder (lokalisering, utformning och omfattning)
7. Alternativ
8. Områdesbeskrivning, planförhållanden, områdesskydd och övriga miljöaspekter

9. Förutsedda miljökonsekvenser och ev. skadeförebyggande åtgärder
10. Samlad bedömning
11. Referenser

9 Referenser

AFRY, 2020. *Förstudie avseende planerad utrivning av Görarpsdammen*. 2020-08-06.

AFRY, 2021. *Tröskelnivå nedströms Görarpsdammen och 2 % lutning passage vandringshinder*. 2021-02-17.

Ekologgruppen, 2017. *Görarpsdammen i Råån – Konsekvenser vid olika utrivningsscenarioer*. Landskrona, 2017-01-25.

Helsingborgs stad, 2013. *Rååns dalgång, naturreservat*.

Helsingborgs stad, ÖP 2010. <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/oversiktsplanering/gallande-oversiktsplaner/oversiktsplan-2010/>

Helsingborg stad, ÖP 2021 Granskningsförslag. <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/oversiktsplanering/oversiktsplaner-under-arbete/oversiktsplan-2021/> (information hämtad 2021-09-07)

Krook & Tjäder, 2020. *Görarpsdammen, Helsingborg. Utrivning av dämme. Skisser framtida scenario*. 2020-10-13

Länsstyrelsen i Skåne län, 2018-12-20. *Bevarandeplan för Natura 2000-området Rååns dalgång SE0430109*. Diarienummer: 511-26811-2015

Naturvårdsverket, 2009. Rapport 5976. *Riktvärden för förorenad mark, modellbeskrivning och vägledning*.

Sandsten H., 2017. *Inventering av groddjur runt Görarpsdammen våren 2017*, Stadsbyggnadsförvaltningen Helsingborgs stad

VISS, 2021. Vatteninformationssystem Sverige (VISS), *Helsingborgssandstenen*. Hämtad 2021-09-07.

VISS, 2021. Vatteninformationssystem Sverige (VISS), *Råån*. Hämtad 2021-09-07.